

8951.

T 5178
Aerſcheyden
Stucken en adviſen

Kaeckende

Den Graef ende 't Graeffſchap
CULENBURGH,

Mitſgaders

De demolitie vande Poorten
Bruggen &c.

TOT AMSTERDAM,

By Pieter la Roy, Boeckverkooper op de St. Anthonis
Markt Anna 1664.

20

M I S S I V E

Van haer Ed. Groot Mogende de Heeren Staten van Hollandt ende West-
Vrieslandt gheschreven aen den Graef van Calen-
burgh den 26. Martij Nieuwen Stijl des
Jaers 1664.

WY hebben uyt d'originele Brieven van Iean Theodore de
Mortaigne ende vanden Heer van Langërack, mitsgaders
uyt andere infaillible preuven bespeurt, dat den Persoon
van ghemelde Mortaigne sich aldaer noch tot Calenborgh
opgehouden heeft op den 13 deses, tijde dat de voorz Brieven van daer
afhegaen sijn, ende dat hy aldaer noch stonde te verblijven, tot dat
hy antwoordt op de voorz Brieven soude hebben bekomen; eene saecke
waer uyt wy suffisante redenen hebben om U L. het effect van onse recht-
veerdige indignatie te doen gevoelen, in consideratie dat de voornoemde
Mortaigne voor dato van dien by U L. noch niet in verseeckeringhe geno-
men, ende aen de Gecommitteerden van onsen Hove overghelevert is.

Maer dewijl wy al voor eenighen tijdt foodanighe ordre gestelt ; ende de voorsteniginghe gedaen hebben, dat wy ons verseeckert houden dat den voornoemden Mortaigne sedert uyt Culenborgh niet en heeft kunnen evaderen, sonder in onse handen te vallen, ende dat hy dienvolghende op de receptie deses aldaer noch sal moeten latiteren, of al voor dato van dien in apprehensie bekomen sijn : soo hebben wy noodig geacht U L. nochmaels by desen te versoecken, ende te vermanen, dat by soo verre den voornoemden Mortaigne ende sijne Complicen voor de receptie deses noch niet geapprehendeert ende aende gemelde Commissarisen overgelevert mochte wesen U L. sulcx alnoch aenstonts sonder eenigh versuyin ofte tergiversatie wille doen effectueren, ende sich verseeckert houden, dat wy by faute van dien niet sullen rusten, voor ende al eer wy aen U L. persoon, mitsgaders aen de Stadt ende Graeffschap van Culenborgh door een esclattant exempel voor de geheele werelt 't effect van de voorz onse rechtveerdige indignatie sullen hebben doen gevoelen : sonder dat wy door eenighe excule, exceptie ofte verschooninghe daer van sullen laten diverteren : maer soo execrabel een fait, ist niet in den persoon van den perpetrant, ten minsten in die gene, die sich door sijne verheerde conditie daer van als fauteur ende complice, ingestelt heeft, tot een eeuwige memorie voor de prosperiteyt sullen sijn gestraft ende ghewroocken. Wy sullen het effect van desen te gemoet sien, maer ondertusschen niet stille staen, te prepareren de middelen tot executie vande voorz onse ghedane communitie sullen wesen gerequireert, ende onder des bidden wy den Almoghende U L. te willen inspireren, 't gene, dat tot sijnen beste ende vrede dienen sal.

Hier na volght het advies van de Heeren van den Hobe Provinciael over de saccken van Graef/ende Graeffschap Culenborgh.

Edele

Edele Gro: Mo: Heeren.

Wy hebben in gevolge ende tot voldoeninge van U Ed. Gro: Mo: resolutien van den 28. deses ons op huyden toeghesonden, overleyt ende overwogen, oock door de Heeren *Frederick van Dorp*, Heere van Macslam, *Adriaen Pauw*, Heere van Bennenbroeck, ende *Cornelis Fannius*, onse Gecommitteerden mondelingh laten inbrenghen, wat in consideratie van 't gedane rapport by de selve Heere *Fannius*, aengaende 't raprt by *Johan Diederick van Mortaigne* gecommitteert in de persoon van *Catharina van Orliens*, ende 't ghenegoticeerde dien aengaende soo omtrent den Grave van Culenborgh als andersints ende tot verhoedinghe van diergelijcke voor't toekomende, ten aensien van de Heere Grave van Culenborgh mitsgaders de Stadt ende Graeffschap van Culenborgh soude dienen geresolveert ende ge-effectueert te worden.

Ende omme U Ed. Gro. Mo: dienthalven volghens nader begeerte aen ons gedaen, te dienen van ons schriftelijck advijs, soo meenen wy onder 'twel nemen van u Ed. Gro: Mo: voor eerst, dat de atrociteyt van 't voorz dilyct soo groot ende enormis, dat het selve niet en vermacht ende sonder afschrickelijcke consequentie niet en kan blijven ongevindiceert, is 't niet in den persoon van den perpetrant, ten minsten in ende omtrent die gene die haer als fauteurs van 't voorz execrabel seyt hebben getoont ende ghedraghen gehadt : regard ghenomen dat de voorz *Catharina van Orliens*, sijnde een Pupille van 18. Jaren, niet alleen met een extreme ende hier te Lande ongehoorde violentie is getrocken uyt de Huyfinge van haer Moeyc allhier uyt het midden van den Hage, ende van daer voorts gesleept met gelijk geweld langhs de stract tot op de Waghen, daer toe expresselijck omtrent de voorz Huyfinge geapposteert, nemaer oock genoeghsaem uyt de schoot, in 't gesicht ende ter presentie van u Ed. Gro. Mo: gerapieert sijnde, door der selver gheheele Provincie met macht van Volck teghens alle tegenweer ghewapent, is vervoert gheworden, sonder dat de selve heeft kunnen te bate komen het lamentabel ghekerm doorgaens (soo veel haer doenlijck was) in voegen dat niet alleen de voorz Pupille, maer oock de ruste ende securiteyt van u Ed. Gro. Mo: ende de hoogheyt van der selver Souverainiteyt daer door grootelijcks is geviolceert geworden. Waer benevens.

nevens by ons sijnde geconfidereert, dat den Heer Grave van Culenborgh de voorfz raptour ende sijne Complicen met de voorfz Pupille niet alleen heeft gerecipieert binnen de felve Stadt, nemaer oock verſcheyde daghen daer geleden ende gedooght, ſonder op d'eerſte ende tweede kenniſſe van 'tvoorſz Crimen, hem door Ian van Ruytenburgh ende Nicolaes Coetſier van den Heere Prince van Tarante den 19. ende 20. deſer loopende maent vande opene Acte van Patente van deſen Staet ad omnes populos den ſelven 20. deſes aen hem Heere Grave 'smorgens ten 10. uyren behandicht, ja ſelfs na d'aenkomſte van den Fiſcael van Stryen, by ons met ampele Brieven, omme de voorfz Mortaigne ende sijne Complicen, mitgaders de voorfz Catharina van Oriens te mogen bekomen, aen hem Heer Grave afghesonden, oock niet naer den ontfangh van u Ed. Gro: Mo: Miſſiven van den 20. ende 23. deſer loopende Maent reſpective, ende aenkomſte van de Heeren *Willem Goes* ende *Cornelis Fannius* voorfz onſe inede broederen, ten voorfz eynde inede aen hem Heere Grave afghesonden, ende ſulcx niet voor der ſelver tweede audientie, naer dat den voorfz raptour, met eenige van ſijne Complicen nu was geevadeert, eenighe devoiren 'tſy met ſluyten van Poorten, huysfoeckinge, 'tdoen van publicarie, tromſlagh, ofte anderſints omme de voorfz raptour ende ſijne Complicen te bekomen, te hebben aengewent. Soo oordeelen wy dat den Heere Grave ſoo om die redenen als andere breeder gheextendeert by forme van ingredienten, reſulterende uyt het voorfz rapport ſtreckende tot beſwaerniſſe van meer gemelde Heere Grave volghens reſolutie ende laſt van u Ed. Gro. Mo: by de ſelve Heer *Fannius* in geſchriſte vervat ende op huysden over geleverd, waer toe wy ons om kortheyts wille mitdeſen ſullen refereren, ten minſten niet en is excuſabel van ſupine negligentie, ende latiffima culpa, ende dat hy daer door ſich ſelven heeft ſchuldigh ghemaect aen die ſtraffen, die naer rechten teghens de fauteurs ende recepteurs van ſoodanighe fameuſe delinquanten, ſijn geſtatueert, ende dat vervolghens u Ed. Gro. Mo: rechtveerdighe redenen ſoude hebben, om hem Heere Grave, de Stadt van Culenborgh te ontnemen, maer dat echter u Ed. Gro. Mo: volghens der ſelver gewoone clementie aen de eene ſijde prefererende gratie voor rigeur van Juſtitie, ende aen de andere ſijde ſtellende een exempel ten minſte van eenigh eſclat, omme te konnen dienen tot een Spiegel ende aſſchrick van andere, haer ſelven ſoude konnen laten contenteren met de Poorten

ende

ende muuren van de ſelve Stadt te vellen ende raſeren, ende d'opſhalende Bruggen vaſt te maecten ofte anders met Steenen te vervullen, omme een onverhindert acces binnen de ſelve Stadt t'allen tijden te hebben, dat daer en boven de ſaecken ter Generaliteyt daer henen behoort te worden gedirigeert, ten eynde meer gemelde Grave by ſchriftelijke Acte aen de Genueerde Provincie beloove ende over geve gheen vry geley binnen de ſelve Stadt van nu voortaan meer te ſullen accorderen, aen capitale delinquanten, malitieuſe banquerottiers, ende diergelijke die van eenige der voorfz Provincien, Hoven ofte Magiſtraten van de Steden van dien, van hem Heere Grave ſullen worden gereclameert, maer in teghendeel de gereclameerde aenſtonts te laten volgen, ende dat u Ed. Gro: Mo: ſoo ten aenſien van 't voorfz dilict als ten reguarde dat de ſelve als inede gheheele Staet ſoo met de voorfz Patenten als verſcheyde andere ſeer ſcherpe ende de hooghe indignatie aenſegghende Miſſiven ende anderſints tot deſen ſeer verre ſijnde geengageert, haer in allen ghevalle met gheen minder ſatiffactie als voorfz is behooren te laten vergenoeghen. Dat voorts den meer gemelden Grave daer toe behoort te worden gehouden, ten eynde hy den Droſt ende Stadthouder vande Stadt ende Graeffſchap van Culenborg voornoemt die wy in deſen allenthalven ſchuldigh conſidereren, aenſtonts van ſijn voorfz Droſt ende Stadthouderſchap deportere, ende de voorfz Stadt ende Graeffſchap ontſeggen, ſonder de ſelve daer inne, ofte tot die voorfz functie wederom t'admitteren ende voorts die gene, die aen het verbergen van den voornoemden Mortaigne ende ſijne Complicen na date vande ontfangh vande voorfz Patenten, ten minſten naer de aenkomſte vanden voorfz Fiſcael binnen de Stadt ſchuldigh ſijn, met banniſſement uyt de ſelve Stadt ofte anderſints ſoodanigh worden gecorrigeert als de ſelve daer op gehoort naer exigentie van ſaecken bevonden ſal worden te behooren.

Dat voorts alle Koninghen, Princken ende Porentaten ſoo 'tſelve noch niet mochte weſen gheſchiet ende ſpecialijck aen den Grave van Waldeck, Oom van voor gemelde Grave van Culenborgh, naer de welcké men preſumeert, dat de voorfz Mortaigne met ſijne vordere Complicen is gheanſugieert in conformiteyt vande voorfz opene Patenten, met ampelder verhael vande ſaecke by Miſſive moge worden verſocht, ten eynde de voorfz Mortaigne ende ſijne Complicen onder der ſelver ghewelt bevonden wordende in verſeekeringh genomen ende herwaerts over gefonden moghen worden, omme naer meriten andere ten exempele te worden gepuniceert.

Ende

Ende ten eynde de voorfz raptour ende de voorfz Pupille wort afghesne-
den alle hoope om oyt ofte oyt met den anderen te leven, dat u Ed. Gro.
Mo: haer behoorden te laten wel gevallen dat de felve Pupille van wegens
ons worde aen gheseyt dat wy niet en vertrouwen, dat fy eenige de minste
gedachten heeft tot het houden van eenige correspondentie veel min van in
tijden ende wijlen noch te trouwen de voornoemden haren Raptour, met
ronde verklaringe, dat wy het felve nimmermeer en sullen konnen aensien
ofte gedoogen, maer haer ende haren voorfz raptour echter alomme ver-
volgen, ende bekomen hebbende naer verdienste te straffen, dat wy oock
niet en souden konnen worden bewoghen om haer een stuyver van hare
goederen tot haer onderhout te laten volghen, maer in dien deele ons
punctuelijck soude reguleren naer t 6. articul vande keure van Zeelandt je-
gens de vrouws-perfoonen met hare raptours trouwende geemaneert.

Dat voorts van weggen haer Ho: Mo: de Staten van Zeelandt verfocht
ende d'andere subalterne Hoven ende Collegien van haer Ho: Mo: onder
de welcke de voorfz Pupille goederen heeft leggende, gelaft mogen wor-
den, om haer desgelijcks in cas voorfz naer 'tgemelde Articul te reguleren.

Ende eyndelijck nademael dagelijks uyt andere Landen hier komen en-
de sich blijven onthouden veel Dootslagers, Duellisten, ende andere cri-
minele perfoonen, daer door de jonghe Ieught hier te Lande mal a propos
ende sonder redenen gequerelleert ende gedebaucheert worden; soo heb-
ben wy u Ed. Gro: Mo: oock by de felve gelegentheyt onder behoorlijck
respect, wel willen geven in bedencken, of de felve niet souden believen
goet te vinden, by resolutie den Hove aen te bevelen u Ed. Gro: Mo:
Provintie van foodanighe criminele perfoonen te purgeten, met last ende
ordre, omme jegens alle die gene, de welcke naer gedane waerschouwin-
ge ende publicatie hier te Lande sullen bevonden worden, jegens de felve
foodanigh te procederen, als naer beschreven rechten, ende andersints
naer exigentie van saken sal geoordeelt worden te behooren. Waer mede
vermenende u Ed. Gro: Mo: begheerte ende intentie te hebben voldoen,
sullen ons op alle 'tgene voorfz is refereren, tot u Ed. Gro: Mo: hoogh-
swijs oordeel ende discretie.

Aldus geadviseert den 29. Meert 1664.
by den President ende Raden van den
Hove.

(9)

Den 30. Marty gaf den Heer *Cornelis Fannius Raet* ordina-
ris in den Hove van **Hollant**, aen haer Ed. Gro. Mo. over dese
volgende pointen en ingredienten, uyt zijn mondelingh ghe-
dane rapport resulterende.

Edele Groot Mogende Heeren.

In gebolge ende tot voldoeninge van **D Ed: Gro: Mo: resolu-
tie ende last van den 28. deser/hebbe Jek Cornelis Fannius, Raed
ordinaris in den Hove by gheschifte verbat / d'ingredienten
van mijn rapport ten selven daeghe aen D Ed: Mo: ghedaen /
aengaende de saken van Mortaigne / ende 't genegotieerde dient-
halven by den Heere Goes, ende my als Geecommitteerden vanden
President ende Raeden van den selven Hove / ontrent den Grave
van Cullenborgh en ander sints / streckende tot beswaernisse van
den gemelten Heer Graeve / met de redenen ende argumenten aen
deselve voorgehouden / tot aentwysinge dat haer Ed: Gro: Mo: in
zijne conduite geensints souden nemen konnen contentement / soo
als deselve ingredienten ende redenen hier na volgen.**

*Pointen tot laste van den Grave van Cullenborgh in de saec-
ke van't Rapt gecommiteert by Johan Diderich de Mor-
taigne, inde persoon van Catharina van Orliens, den 17.
Martii 1664.*

I.

Dat op het arrivement van *Ian van Ruytenburg*, binnen de
voornoemde Stadt zijnde geweest woensdach's namiddaeghs
den 19 Marty 1664 geaccompagneert met eenige Ruyters van
de Heeren Gedeputeerden Staeten van Utrecht, nae dat hy
Heere Grave uyt den selven hadde verstaen de violentie ende

B

het

(10)
het geweld, daer mede 't voorsz Rapt was geschiet, niet aen-
stonts ordre heeft gestelt om de persoon van *Mortaigne* ende
zijne complicen te verseecken, sonder dat den selven Grave
kan verschoonen, dat den voornoemden *Rutenburg* was een
particulier persoon, sonder Character, terwijl de voorsz *Ruy-
ters* hem eenigstints streckten voor een character, immers kon-
den dienen tot een krachtigh bewijs, dat de saecke in der daet
was ghelegen soo hy verhaelde, terwijl de hooge Regeringe
niet ghewoon is aen een particuliere Soldatesque sonder ghe-
wichtige redenen mede te geven.

Des te min terwijl gemelde Grave bekent soo veel aen 't seggen
van den voornoemden *Plaerdingen* te hebben gederereert / dat hy
dieselven dach noch ordze seyt gegeven te hebben om *Mortaigne*
ende *Juffrouw Oziens* van den anderen te doen separeren.

2.
Dat de voorsz pretense ordre niet heeft in 't werck doen stel-
len, immers dat deselve niet effectueelijck in 't werck is gestelt,
volgens Verbael van den Drost tot *Kulenborgh* gehouden, als
op *Donderdach* 'smorgens.

(3)
Dat hy Heere Grave des *Donderdaegs* 's morgens ten acht
uyren gehoort hebbende, het verfoeck van *Nicolaes Koetsier*
van den Heere *Prince van Tarante*, mitsgaders uyt deselve
verstaen hebbende d'atrociteyt van het crimen, als noch
geen ordre heeft gestelt om den persoon van *Mortaigne* te ver-
seecken, maer in tegendeel op den selven ooghenblick hem
in zijn Hof heeft gesien ende ghesproocken, ende in liberteyt
van hem gedimiteert, alleenlijck aen hem weygerende toe te
staen

(11)
staen; dat hy in het selfde huys met de gherapieerde *Juffrouw*
mochte blyven.

4.
Dat hy Heere Graef naer den ontfangh van de opene paten-
ten van den Staet, 't welck is geweest *Donderdaegs* 's morgens
ontrent tien uyren, zijnde den 20 *Marty* 1664. als noch geene
devoiren heeft gedaen, ofte goet gevonden te laten doen, om
den voornoemde *Mortaigne* te apprehenderen, het welcke
nochtans met de minste moeyte hadde kunden werden geef-
fectueert, als men maer eens naer hem in zijn ordinaris Loge-
in de *Goude Leeuw* tot *Culenburgh* hadde gelieven te verne-
men, daer deselve is geweest tot ontrent den middach van den
voorsz 20. *Marty*.

5.
Dat hy Heere in plaetse van aen de voornoemde Patenten
sulcx hy schuldig was te defereren, heeft nae date vanden Ont-
fangh van deselve laeten exerceren Jurisdicctie over de *Pupille*
van desen Staet of vanden Hove, ende de selve des voorsz
Donderdaeghs 'savonts, ten *Huyse* daer sy uyt de voorsz
Goude Leeuw was gebraght, heeft doen hooren op intergato-
rien of oock waer was 't geene in de voorsz Patente wiert ge-
seyt, dat sy tegens hare wille ende danck met geweld was ver-
voert.

Tot een evident Argument / cerstelijck dat men de voorsz Pa-
tenten / daer aen men hadt behooren te defereren / seer weynigh
ofte niet met alleen heeft gerespecteert.

Ten tweeden / dat men tegens de wil ende begeerte van den
Staet de gherapieerde pupille / onder pretext van hare vrye wil-
le /

(12)
le/die zy om verscheyde reden niet en hadde/ ende sulckx on-
der eenigh schijn getracht heeft tot Culenborgh te houden/
ende by den raptour te doen blijven.

Een derden / dat hy Heere Grave doen ter tijdt moet hebben ge-
weten dat Mortaigne als doen noch binnen Culenborgh was / ten
minsten waer hy was / dooz dien het niet noodigh nochte de pijn
weerdich soude zyn geweest/ de gerapieerde Juffrouw soodanige
verklaringe af te vorderen / soo Mortaigne wegh geweest ware /
alle die streekende tegens d'intentie ende begeerte / ende oock tot
groote vilipendie van den Staet.

6
Dat hy Heere Grave de voorsz gerapieerde Juffrouw op den
21. Meert niet en heeft geconsenteert overgelevert te werden
aenden Fiscael Stryen den 20. Martij 1664. by den Hove om
deselve af te eyschen, expresselijck af gesonden, met brieven
van denselven Hove aen den voornoemden Grave, daer inne
de violentie van het voorsz Rapt in 't laughe ende breede vol-
gens d'informatien was gededucert, selfs geaccompagneert
zijnde, met briven van haer Ed. Gro. Mog. mede ten selven
eynde aen hem Heere Grave gheschreven, als onder conditie
dat sulcx met hare vrye wille, ende sonder force soude moeten
geschieden, daer nochtans hy Heere Grave hadde behooren te
considereren dat deselve wesende een Pupille, gheen consent
nochte wille en hadde, maer notoirlijck stont onder d'opsicht
ende 't gesach vande voorsz Hove.

Mede tot een evident teyken / dat hy Heere Grave als doen
tegens de begeerte van den Staet en vande voorsz zeyden Hove de
voorsz Juffrouw heeft getracht by Mortaigne te houden.

Als mede dat hy Heere Graeve op d'aenkomste van den Heer
Fiscael binnen Culenborgh zijnde gheweest den 31. Meert voorsz
noemt

(13)
noemt moet geweten hebben/ dat Mortaigne binnen Culenborgh
was / ten minsten waer hy was / vermits Mortaigne wegh zyn-
de geen redenen konden werden bedacht omme de voorsz Juffrouw
aen de ghemelre Fiscael ende Doocht de Heere Raets-Heer Rixcen
mede aldaer gekomen/ te weygeren.

7.
Dat nae de aenkomste van den voorsz Fiscael ende den ont-
fangh van de brieven van haer Ed. Gro. Mog. ende 't schryven
van de voorsz Hove alsnoch by hem Heere Graeve gheen de
minste devoiren ende middelen van 'e sluyten van Poorten,
huys soeckinghe, tromslach ende publicatie ofte andere zyn
aengewent, om den persoon vanden voornoemden Mortaigne
te bekomen, niet tegenstaende om redenen voorsz seer appa-
rent is, dat hy Heere Grave moet hebben gheweten, ten min-
sten hadde behooren te dencken, dat den voornoemden Mor-
taigne noch binnen Culenborgh was.

(8)
Dattet doen separeren van den voornoemden Juffrouw meer
is gheschiet *pro forma* als om inder daet de conjunctie tusschen
haer ende de voorsz Mortaigne te beletten.

Eerstelijck om dat den last tot de separatie wert gesept al gege-
ven te zyn Woensdaegs naer de middaeh den 19. Martij naer de
aenkomste van Jan van Sijptenburgh voornoemt/ ende eerst des
anderen daeghs s' morgens bekent wert te zyn in 't werck gestelt/
ende dat sulcx den raptour noch een geheele nacht heeft laten win-
nen / die in soodanige gelegentheyt van groote effecte kan zyn.

Een tweeden / om dat men de Juffrouw van de Herberghe de
B 3 Goude

Goude Leeuw / daer zy met Mortaigne had ghelogeert / niet en heeft gebracht in een Huys dat van deselve Goude Leeuw vzeemd ende geefloigneert was / maer eerst / namentlijk des Donerdaegs den 20. Meert ontrent de middaeh in een huys van twee Diehten vande Waerdinne in de voozsz Goude Leeuw / staende achter en dieht by de Herberghe van deselve Goude Leeuw / ende van daer noeh dien selven daeh in den about in 't Huys van den Scheepen Hoevenaer, zijnde een Soon van de Waerdinne in de voozsz Leeu / daer Mortaigne soo wel als in de voozsz Leeuw by de vooznoemde Juffrouw konde aees hebben / gelijk hy oock Donerdaegs 's avonts vooznoemt aldaer by haer is geweest.

Dat hy Heere Grave naer d'aenkomste vande Heeren Goes en Fannius Commissarisen vanden selven Hoye tot Culenborg, sijnde gheweest Maendagh naer de middagh den 24. Marty voornoemt en naer derselver versoek ende instantie, ten eynde by hem Heere Grave sonder dilay alle mogelijcke devoiren mochten worden aenghewent om den Persoon van den voornoemden Mortaigne, ende syne verdere Complicen te bekomen, niet tegenstaende syluyden hem Heere Grave hoogelijck voor oogen hielden het misnoegen van den Staet in gevalle de voornoemde Mortaigne quame t'ontvluchten, niet tegenstaende mede liet gantsch serieus schrijven van haer Ed. Groot Mog: van den 23 Martii op den selven maendaghi aen hem Heere Grave behandigt, houdende onder anderen dat in gevalle den voornoemden Mortaigne eenighsints mochte komen te eschapperen, ofte dat deselve naer des ontfangh van haer Ed. Groot Mog: voozsz opene Acte van Patente buyten verwachten soude mogen wesen geevadeert, syn L. verdacht wilde wesen dat haer Ed. Groot Mog: alle het selve om de swaerwichtigheyt ende schrickelijcke consequentie sodanigh opnemen

opnemen souden, dat deselve niet souden kunnen stille staen, haer dadelijck ressentement daer over te betuygen ende *quovis modo* ten aensien van syn L. te doen experimenteren, conform welcke missive hare Ho: Mog: mede eene ghelijck-luydende Brief *mutatis mutandis* geschreven hebben, nochte oock dien heele nacht na deselve maendagh ende een groot gedeelte van den voormiddaghi van dijsdaghi heeft laten elaberen eerder eenige de minste diligentie tot het bekomen van de voozsz Persoonen is gedaen gheweest, ende dat die niet eerder is geadhibeert als nae de tweede Propositie van deselve Heeren Commissarisen ende een scherpe accusatie ende klachte daer over by deselve jegens ende over hem Heere Grave gedaen.

Maer dat den Persoon vanden selven Mortaigne des nachts te vooren soo men verneemt nu was geasugieert / wegh gebracht dooz de Poozte van het Hof van hem Heere Grave ende geonduiseert tot buyten de Stadi van Culenborg dooz Chavalerie sijnde een Domestijcg Edelman van den selven Grave / misgaders dooz andere Heeren sijne goede Vrienden op syn Hof logeerende.

Dat hy Heere Grave volghens syn eygheu bekentenisse juist ontrent dien selven tijdt / namentlijk woensdaghs 's mozgens vzoeg de vooznoemde Cavallerie te Deerde heeft wech ghesonden naer syn Heer Com den Grave van Waldeelt.

Zijnde alle notoire tepekenen dat hy Heere Grave aen 't versoek ende begeerte selfs communicatie van desen Staet niet en heeft gedefereert / ende 't voozsz Kayt heeft gefavoriseert.

Sonder dat deselve daer inne kan verschoonen dat de gerapierde Juffrouw zeder haer verblijf binnen Culenburgh verseynde Acten ende Brieven soude hebben geteekent tot bewijs van haer toestaen ende eonsent / of dat by den voornoemden Fiseael ende Voogt soo krachtighlijck niet soude syn geinsisteert gheweest om den Persoon vanden vooznoemde Mortaigne ende syne Complicen / misgaders de voozsz Juffrouw te hebben.

(16)

Beguard genomen / dat den grooten ernst van den Staet ten selven eynde hem Heere Grave ten vollen konde constateren uyt de voorsz Patente ende Brieven / ende dat het teykenen van den minder-jarige daer jegens niet en konde komen noch hadde behooren te werden in consideratie. Iae is de consequentie van het voorsz faut soo veel te grooter om dat men niet dat een Juffrouw soo violentelijck gerapieert / echter kan werdē gedisponeert om acten te passeren in schijn offer geen violentie ware gebuyckt geweest.

Behalven quod hoc ipsum velle mulierum ab insidiis nequissimi ominis, qui meditatus est rapinam, inductum est. L. unica C. de raptu Virginum, &c.

Zijnde by de Heeren Commissarisen voornoemt van den Hove den voorn. Heere Grave klaerlijck voorghestelt ende voorgehouden oock aengewesen dat haer Ed. Groot Mog. om redenen hier voren verhaelt in syne conduite ontrent de saecke van den voornoemden Mortaigne geensints souden kunnen nemen contentement. Was geteeckent

CORN. FANNIUS.

Op dit advys ende door den Heer Cornelis Fannius overgegeven Pointen en ingredienten volgden den 2. en 5. April dese Resolutien van de Staten van Hollant ende West-Vrieslant.

EXTRACT

(17)

E X T R A C T,
Uyt de Resolutien vande Heeren
Staten van Hollant en Westvrieslant, in Haer Ed.
Gro. Mo. Vergaderinge genomen op

Woensdag den 2. April 1664.

Ister Vergaderinge in Deliberatie gelept het Advijs van de President ende andere Raden vanden Hove / in gevolge ende tot voldoeninge van haer Ed. Gr. Mog. Resolucien in daten 28. der voorzeden Maent overlept ende overwoogen hebbende / wat aengaende het bewuste Raet by Johan Theodoor van Mortaigne Becommitteert aen de Persoon van Juffrouw Catharina van Oziens en 't genegotieerde dien aengaende soo omreut den Grave van Culenburgh als andersints / mitsgaders tot verhoedinge van diergelijke vooz het toekomende ten aensien van gemelte Heere Grave / mitsgaders de Stadt ende 't Graefschap van Culenborgh soude dienen geresolveert ende geffectueert te werden van welck Advijs al op den 29. der voorzeden Maent / naer dat daer van altoorens by monde aen Becommitteerde van haer Ed. Gr. Mog. openinge was gedaen / Copijen aende respective Leeden ter handen gestelt sijn / ende is daer benevens gelesen seckere Missive by de Staten van Gelderlandt aen haer Ed. Gr. Mog. geschreven vpt Nijmegen den 18. der voorzeden Maent stilo loci, mitsgaders noch twee distincte Missiven / by de hoogh-gemelde Heeren Staten vande selve Provincie aen haer Ho. Mog. geaddresseert in dates respective den 18. en 19. der selver Maent / alle 't voorsz subject raeckende.

Daer op gedeliberert ende specialijck in achtinge ghenooten wesende / dat d'atrociteyt van 't voorsz delict soo groot ende enorm is dat het selve niet en vermogh oock sonder verwaerlijcke consequentie

Ⓒ

quentie

quentie niet kan blyden ongebindicert / ist niet inden Persoon
vande Perpetrant ten minsten in / en omtrent die gheene / die als
facteurs van hec voorsz exeerabel seyt hebben getoont ende gedra-
gen gehad / oock geconsiderert / dat den gemelden Heere Grave
van Culemborgh (onaenghesien hy is een beedicht Wasal van haer
Ed. Gro. Mog. selfs notabele partypen in / en omtrent het Graef-
schap van Culemborg gelegen / van deselve te Leen houdende vol-
gens de brieven van Werly ende investiture in dato den 13. Octo-
ber des Jaers 1646 / huyden alhier ter Vergaderinge voorsz ge-
se / den voorsz Kapteur ende zijne compliceen niet de voorsz Pupil-
le niet alleen heeft gerecipiert binnen deselve Stadt / nemaer oock
verschepde dagen aldaer gheleden ende ghedoocht / sonder dat hy
Heere Grave op d'eerste ende tweede kennisse van 't voorsz crimen
heer door Johan van Kuytenburgh ende Nicolaes Koetsier van
den Heere Prince van Carante den 19. en 20. der voorzeden maent
succesfivelyck ghegeven / jaer selfs nae den ontfangh van de open
Acten ofte Patenten van desen Staat ad omnes Populos den voorsz
20. der voorzeden Maent aen den inzer gemelde Heere Grave des
mozghens ontrent ten 10. upren behandicht / mitsgaders naer de
aenkomste van den Advocaet Fiscael Mr. Willem van Stryen, als
Commissaris van den meer ghemelden Hove met ampele brieven
aen den selven Heere Grave afghesonden omme de voorsz Moz-
taigne ende zijne compliceen / mitsgaders de voorsz Catharina van
Orliens machtich te werden / oock niet na den ontfangh van haer
Ed. Gro. Mo. Missiven van den 20. en 23. der voorzeden maent
respectiv / ende d'aenkomste van de Heeren Goes ende Cornelis
Fannius beyde Raeden ordinaris in de voorsz Hove ende ten voorsz
rynde by den selven Hove aen den voorsz Heere Grave expresse-
lyck afgesonden / jaer niet vooz haer tweede audientie naer dat den
voorsz Kapteur met eenige van zijne compliceen des nachts te voo-
ren nu was gebedeert / eenighe devoiren heeft aenghevent / 't zy
met stuyten van Poozten / huysoetkinghe / doen van publicatie /
tzomstach ofte andersints / omme den voorsz Kapteur ende zijne
compliceen te bekomen / ende over sulckx den meer gemelten Heere
Grave niet en is excusabel van supine, negligentie & latissima culpa,

Is

Is na voozgaende rijpe deliberatie ende communicatie elck in den
zynen daer over gehouden / verstaen ende geresolveert / dat tot re-
paratie van 't geene voorsz is / ende tot verhoedinge van dierghe-
lycke excessen vooz't toekomende / de Poozten vande voorsz Stadt
Culemborgh afgehangen / ende de Walzugghen aldaer vast ghe-
maeckt / of in plaets van dien steene Zuggen / ende daer by noch
twee byessen in de Mueren ofte Wallen gemaeckt sullen worden /
omme daer dooz een onberhindert access binne deselve Stadt t' allen
tijden te mogen hebben ende behouden Dat mede den meer ghe-
melten Grave by schriftelycke Acte sal hebben te beloven en over
te geven / gheen Ouygeley binnen deselve Stadt van nu vooztaen
meer te sullen atcozderen aen capitale delinquanten / malitieuze
banquerociers / ende diergelycke haer upt eenige der Geunier-
de Pzobincien derwaerts begevende / maer in tegendeel van dien
sa wel die gene de voorsz quaetdoenders die al'ber epts aldaer sou-
den mogen wesen gerrefugieert / als die gene die naer date van de
voorsz te passeren acte haer noch binnen de voorsz Stadt souden
mogen komen te begeven / op d'eerste acumaninge van de Staten
der selver Pzobincien / van haer Hoven van Justicien / ofte van
de Magistraten der Steden van dien / te sullen doen appzehende-
ren ende overgeven / om binnen de gemelde Pzobincien ende Ste-
den nae meriten van saccken gestraft te worden als na behooren.
Dat wyders den meer ghemelden Heere Grave den Drost ende
Stadthouder van de voorsz Stadt ende 't Graeffschap Culemborgh
vooznoemt / als aen 't geene voorsz is mede allenthalven schuldig
zijnde / acustonts van sijn voorsz Drost ende Stadthouderchap sal
hebben te depozteren / ende voozts den selven de voorsz Stadt ende
't Graeffschap te ontseggen / sonder hem daer inne ofte tot de voorsz
functie weder om t'admitteren / ende dat tot beter executie van het
geene voorsz is den Lieutenant Colonel Steelant met alle de mi-
litie te voert jegenwoozdigh de Stadt van Culemborgh van buy-
ten beslooten houdende / ghelast moghe worden sich met de selve
Milicie binnen de voorsz Stadt te begeven / ende t'onthouden tot
naer ordz.

Ende dat alle t'gene voorsz is van wegen haer Ed. Groot Mog:

C 2

ter

ter Genterallteypt sal worden ingebzacht / met gantsch seriens ver-
soeck / ten eynde d'andere Wontgenooten daer in haer Ed. Groot
Mog:na behooren ghelieven t'assisteren ende met d'authoriteyt
van haer Ho: Mog: in der beste forme t'appuyeren.

Dat voozts boven de Zieven aen alle Koningen / Princen ende
Potentaten over 'e voozsz seyt afghesonden / oock specialijck aen
den Heere Grave van Waldeck Com: van den inderghemelden
Heere Grave van Culenburch / naer deweleke men presumeert dat
den voozsz Moztaigne met syne vordere Complicen sal wesen ge-
aufugieert in conformitteyt van de voozsz opene Patenten met an-
peldet verhael van 't begane seyt by missive versoekt sal worden /
dat hy den voozsz Moztaigne ende syne Complicen onder syne
Troupes ofte daer ontrent gebonden werde / in verseeckeringe
te nemen / ende vervolgens herwaerts over te senden / om naer
merite van begane misdaet andere ten exempel gestraft te worden.

En ten eynde so wel den voozsz Kapteur als de voozsz pupille
werde afgesneden / alle hoope onime opt ofte opt met den andereit
te leven / dat derhalven den ghemelden President ende Raden van
den voozsz Hove by aenschijvinghe sal werden ghelast / upt den
naem ende van wegen haer Ed: Groot Mog: de voozsz pupille aen
te seggen / dat men niet en vertrouwt / dat sy eenige de minste ghe-
dachten heeft tot het houden van eenighe corespondentie met den
voozsz Kapteur / om in tijden ende wijlen met den selven nochte
trouwen / met ronde verklaringhe / dat 't voozsz Hof 't selve nim-
mermeer soude kunnen aensien ofte ghedoogen / maer haer ende
den voozsz haren Kapteur echter alomme vervolgen / ende die be-
komen hebbende naer verdiensten doen straffen / dat men haer
oock in sulcken cas niet een stupber van hare goederen tot haer
onderhout soude laten volgen / maer indien deele sich punctuelijck
reguleren naer 't 6 Artijckel van de keure van Zeelant tegens die
Doutws: personen met hare Kapteurs: trouwende / geemaneert.

Ende dat tot dien eynde de Staten van Zeelandt / mitsgaders
d'andere subalterne Hoven ende Collegien van haer Ho: Mo: on-
der de welcke de voozsz Pupille goederen heeft liggende / by haer
Ed: Gro: Mo: ende by haer Ho: Mo: respectivelijck versoekt ende
gelast

gelast mogen worden / haer insghelijck in eventum naer 't voozsz
articul precise te reguleren ende te gebzagen.

Ende dat voozts dooz die Heeren Backer ende andere haer Ed:
Gro: Mo: Gedeputeerde by voozgaende resolutie in dato den 28.
September des voozleden Jaers ende de naerdere surrogatien
over gelijcke subiect ghecommunicceert / overgelept ende overwo-
gen mitsgaders haer Ed: G. M. van advijse gediect sal worden /
ofter niet den inhouden van de voozsz keure Mutatis mutandis op de-
sz: Probitie geappliceert en in eene constitutie ofte edict van haer
Ed: Gro: Mo: geconverteert sal dienen te worden.

Dat voozts mede aen de Hoogh gemelde Heeren Staten van
Selderlant op de voozgeroerde haer Ed: Mo: Missive de sub-
stantie van 't gene voozsz is vooz rescriptie sal werden te gemoet
gevoert met byvoeginge vande punten / waer op de bovenstaende
resolutie is gefondeert / mitsgaders van de Zieven van Verlyp
ende investiture hier boven gheroert ende met versoek dat haer
Ed: Groot Mog: mede ghediect mogen werden vande Zieven
upt krachte van de welcke by d'hoogh gemelde Heeren Staten
van Selderlant geallegeert wordt / dat het Graeffschap van Cu-
lenburch van haer Ed: Mog: te Leen gehouden soude worden.

EXTRACT

Extract, uyt te Resolutien van de Heeren Staten van
Hollant ende Westvriesslant, in haer Ed. Gro. Mo.
Vergaderinge genomen.

Sabbathi den 5. April 1664.

IS ter Vergaderinge gelesen seeckere missive van de Heeren Staten van Gelderland, gheschreven aen haer Ho. Mo. uyt Nimmegen den 24. der voorleden maent oude stijl, daer by aen haer Ho. Mo. in bedencken ghestelt wort, of niet dienstich soude zijn, dat eenige uyt derselver midden op 't spoedigste naer Culenborgh wierden gecommiteert, om neffen Gecommitteerden van de hooggemelte Heeren Staten van Gelderland by haer Ed. Mo. albereyts genomineert om mede derwaerts te gaen, de saeke rakende de gepretendeerde getoonde wandevoiren van den Grave van Culenborgh in 't doen apprehenderen ende nae's Gravenhaghe over te senden van de persoon van *Johan Diederich van Mortaigne*, inde notulen van de voorleden dagen breeder geroort, t'examineren, daer over te concerteren, ende de gevoechlijkste middelen ende expedienten uyt te vinden, waermede de gerescne onlusten bygheleyt oft by onverhoopte ontstentenis door middelen rechtens daer 't behoort afghedaen souden kunnen werden, sonder dat haer Ho. Mo. souden gelieven te gedoogen, dat yctwets feytelijcx in prejuditie vande Hoogheyt der voorsz Provincie tegens den gemelten Heere Grave van Culenborgh ofte desselvs Stadt ende Graeffschap, hem ongehoort, werde ondernomen, maer dat de militaire macht tot apprehensie van den voornoemden *Mortaigne* ende zijne complicen derwaerts gesonden, wederom op 't spoedigste in hare voorighe Garnisoe-

nen

nen mogen keeren, alsomen verstaet dat den selven *Mortaigne* ende zijne complicen in, ende ontrent Culenborgh niet meer en zijn; Waer op gedelibereert zijnde, is goet ghevonden en verstaen, dat van weghen haer Ed. Gro. Mo. ter Generaliteyt d'onbevoegtheyt van 't voorsz voorstel, met allen ernst gherepresenteert ende geensints in foodanige voorgeslagen deputatie bewilligt, maer met alle rigueur op de promte ende reele executie van voorgaende haer Ed. Gro. Mo. resolutie in date den 2. deser loopende maent geinsisteert sal worden, ende soo haer Ho. Mo. langer souden mogen uytstellen, haer op 't versoek van haer Ed. Gro. Mog. in de voorsz resolutie ghedaen te verklaren, dat als dan boven ende behalven 't gedecreteerde by deselve resolutie, den Advocaet Fiscael ende Procureur Generael van den Leenhove geordonneert ende gelast sal worden, gelijk hem *in eum eventum* van nu afaen geordonneert en gelast wert mits desen op ende jegens den gemelten Heere Grave als wefende een Vasal van haer Ed. Gro. Mog. foodanighe criminele citatie van den voorsz Leenhove te versoecken, ende voorts aldaer soo jegens des selfs persoon als ten aensien vande rechte goederen, jurisdictien ende Heerlijckheden by hem van haer Ed. Gro. Mog. te Leenghehouden werdende alsulcken eysch ende conclusie te doen en te nemen als naer meriten van saecken bevonden sal worden te behooren; des wert die van den voorsz Leenhove mits desen gants serieuselijck vermaent, daer in met ernst ende yver, selfs met postpositie van alle andere saecken voor soo veel sulckx noodich soude wesen te procederen.